

CITEVA DATE PRIVIND ISTORICUL SALINELOR ȘI MIȘCĂRII MÛNCITOREȘTI DIN TG. OCNA, PÎNĂ LA 1944

de LUCIA ANTOHI

„Județul Bacău posedă o bogăție nemărginită în straturile de sare de pe malul stîng al Troțușului, formînd corpul subteran (cumul) al dealurilor de pe acest mal, care este de formațiune econocenică superioară“¹.

Iată una din aprecierile pozitive de epocă, privind prezența pe teritoriul județului Bacău, pe lîngă alte bogății de preț — și a sării, descoperită încă de la începutul sec. XVII, în așezarea de la Tg. Ocna. Varietatea unui relief deosebit de bogat, atît în subsol, cît și la suprafață, a creat condiții favorabile dezvoltării economiei județului Bacău, considerat de altfel încă din sec. XVIII un centru economic deosebit de important la nivel național“ unul din județele cele mai industriale ale Terei, cu un viitor mare, de vreme ce în munții săi sînt numeroase mine de tot felul și patru ape mari torențiale“².

În anul 1849, extracția sării, a petrolului și a cărbunelui, constituia una din caracteristicile economiei județului Bacău, care la acea vreme mai cuprindea ca ramuri : cultura pămîntului, creșterea vitelor, transporturile, stupăritul, viticultura, pomăritul, cultura legumelor, plutăritul, cultura tutunului³...

În ce privește sarea, ca una din bogățiile subsolului județului Bacău, a fost extrasă la început mai mult din straturile de suprafață ale subsolului, pentru ca mai tîrziu să fie scoasă în cantități tot mai mari prin sistemul de exploatare prin tunele în adîncime. Încă de la începuturile extragerii ei, sarea de la Tg. Ocna întrunea cele mai bune aprecieri privind calitatea sa. Astfel se arăta la acea vreme că „În salinele de la Tg. Ocna nu e trebuință de nici o măiestrie pentru curățit sarea, căci săpînd pămîntul de un cot, sau doi de adînc, se găsește sarea prea curată care se străvede ca cristalul sau porfirul nefiind amestecată cu pămînt cît de puțin“⁴.

Aceste aprecieri ilustrau faima de care se bucura așezarea Tg. Ocna la acea vreme și care împreună cu tîrgul Bacăului erau considerate „centrurile de industrie cele mai însemnate din județ“⁵.

1 Hortensia Racovitză — *Dicționar geografic al județului Bacău*, Buc. 1895, p. 23.

2 Idem — p. 31.

3 Nicolae Suțu — *Opere economice*, Buc. 1957, p. 192.

4 Hortensia Racovitză — *op. cit.* p. 84.

5 Idem — p. 34.

Importanța extracției sării ca și calitatea bună a acesteia au impus recunoașterea urbanității localității Tg. Ocna încă din anul 1846 „prin anaforaua sfatului ocirmuitor din 30 ianuarie, în urma raportului comisiei instituită de principele Mihai Sturdza în 1845”⁶.

Despre începuturile folosirii forței de muncă la extragerea sării aflăm dintr-un document al timpului „Codex Bandinus” precum că pe la mijlocul sec. XVII „locuitorii unui sat situat la poalele muntelui nu plăteau bir, nu erau luați la muncă decît odată pe săptămînă pentru a scoate cîte 40 bolovani cu sare”⁷.

În același sens Dimitrie Cantemir arăta mai tîrziu în una din lucrările sale descriptive, referitoare la frumusețile și bogățiile Moldovei, că în ocnele de la Tg. Ocna lucrau „multe sute de oameni”⁸.

O altă mențiune despre munca din ocnele de la Tg. Ocna, se află într-un hrisov din 1 iunie rămas de la Grigore Ghica.

Tăietorii de sare se numeau șavgăi și lucrau conform unor hrisoave ce cuprindeau obligațiile și drepturile lor⁹. Pe lîngă aceștia, în ocnele de sare de la Tg. Ocna, mai erau folosiți și alți lucrători, anume tără-bănțașii, vătăjeii, herghelegii, glodașii,¹⁰ al căror număr a crescut și mai mult după ce ocnele au trecut în vistieria Moldovei în aprilie 1828. Introducerea procedurii de arendare a exploatării sării a atras după sine intensificarea exploatării sociale. Aceasta a constituit una din cauzele principale ale numeroaselor proteste ale lucrătorilor sau chiar a fugii lor pe alte moșii încă din 1838¹¹. Erau formele incipiente ale mișcării muncitorești din Tg. Ocna.

Despre una din aceste manifestări de protest aflăm din Raportul Cămării Ocnelor către Ministerul de Justiție, la 24 iunie 1843, că „toți tăietorii ai ocnei..., au ieșit din ocne și începînd gilceavă asupra birăului cu strigări că le-au stricat obiceiurile și le-au călcat drepturile ce-au avut“... au hotărît „să meargă la Iași să deie jalbă Măriei sale lui Vodă, cerîndu-și drepturile ce-au avut”¹².

În timpul revoltei, ocnele au stat închise de la 24 iunie pînă la 12 iulie 1843, cînd „întorcîndu-se șavgăii care au mers la Iași, mai revoltați de cum au plecat de aici... viind la cămară peste 200 de oameni... au început să strige că au fost la Iași de s-au jeluît pentru drepturile lor și că măria sa vodă le-a poruncit să se întorcă înapoi că are să vie comisia de a cerceta pentru cîte ei s-ar fi jeluît”¹³.

5 Idem — p. 544.

7 *Codex Bandinus* — (În *Analele Acad. Rom. Mem. secf, ist. ser. II, XVI, p. 54*); C. Botez, L. Eșanu, I. Saizu — *Județul Bacău — pagini memorabile din lupta maselor*, Bacău, 1971, p. 12.

8 Dimitrie Cantemir — *Descrierea Moldovei*, Buc. Ed. 1977, p. 51.

9 Gh. Ungureanu — *Rufetul ocnelor din Moldova și revolta șavgăilor în 1841*. (În *Studii și materiale de istorie modernă* vol. 1, 1957, p. 11-12.

10 *Dezvoltarea economică a Moldovei 1848—1864*, Ed. Acad. R.P.R., 1963, p. 173-175.

11 V. Petrișor — *Evoluția și trăsăturile mișcării greviste din Romania pînă la sfîrșitul sec. XIX*, (în *Analele de istorie*, nr. 1/1973—1975.

12 *Documente privitoare la anul revoluționar 1848 în Moldova*, Buc. 1960, p. 30-31.

13 Idem — p. 32-33.

Ca orice revoltă sporadică, lipsită de o bună organizare, aceasta a fost înăbușită. După prinderea și pedepsirea capilor răscoalei, se intensifică exploatarea socială avînd ca urmare creșterea spiritului de revoltă în rîndul lucrătorilor salinieri reprezentați în majoritate de șavgăi, astfel încît „deși au început din șavgăi să meargă la ocna a tăia sare, dar pe toată ziua lipsește din lucrul ocnei cîte 15 și 20 șavgăi și taie numai cîtă ei voiesc”¹⁴. Această stare de spirit se datora în parte și propagandei desfășurate de unii șavgăi (care se mai numeau și rufetași) cu oarecare vederi sociale înaintate, fapt pentru care se aflau chiar în atenția cîrmuirii, considerați ca rebeli. Despre aceștia se plîngea Cămara Ocnelor Bacău la 10 martie 1844, în raportul nr. 156 înaintat Visteriei statului, referindu-se la faptul că deși unii dintre rebeli fuseseră prinși și surghiuniți, ei își continuau propaganda „în multe rînduri, arătîndu-se tainic dintr-înșii aici la Tîrgul Ocnei printre rufetași, propoveduind din relele lor cugetări...”¹⁵.

Aceste revolte ar fi trebuit să aibă unele repercusiuni asupra producției de sare în sensul scăderii ei, dar dat fiind faptul că extracția sării de la Tg. Ocna era un monopol al cîrmuirii interesată în creșterea producției de sare, exploatarea sării ajunseseră în anul 1848 „la o valoare de un milion și jumătate de piaștri”, fiind „livrată pe piață cu 10 piaștri, 100 ocale, sau 3/1/3 franci — 127 kg.”¹⁶. Datele statistice de după anul 1848, informează că „Anual se extrag între 15 și 18 milioane ocale de sare din minele de la ocna Bacăului”¹⁷. Introducerea în anul 1870 la Tg. Ocna a metodei extragerii sării prin galerii cu stîlpi¹⁸, a imprimat un caracter mai sistematic exploatării sării mai ales după 1872¹⁹.

În anul 1874 este introdusă prima mașină cu aburi²⁰, ceea ce va asigura pentru un timp o creștere simțitoare a producției de sare astfel încît la 1885 importanța economică a județului Bacău era apreciată prin existența aici a două industrii mari extractive : a sării și a petrolului²¹, în pofida impedimentului pe care îl prezenta concurența nefastă la acea vreme a industriei austro-ungare, ce încerca să pătrundă în economia națională²².

Sarea găsindu-se din abundență, producția anuală ajunseseră în 1895, din punct de vedere cantitativ la 17.000.000 kg. sare, care „socotindu-se 9 lei suta de kg cum se vinde în localitate, aduce statului un venit de 1.350.000 lei. În multe părți la Grozești, la Dealul Nou (Sărata), etc. se găsește chiar la suprafața pămîntului-”²³.

14 Ibidem.

15 Idem — p. 34-36.

16 Francis Dianu — *Salinele României*, Ed. II, Buc. 1957, p. 12 ; N. Maghiar, St. Olteanu — *Din istoria mineritului în România*, Ed. St. Buc. 1970, p. 248.

17 N. Suțu — *op. cit.*, p. 181.

18 Idem — p. 205.

19 A. Pîrșcoveanu — *Apostolide — Sarea*, Ed. șt. 1963, p. 248.

20 Fr. Dianu — *op. cit.*, p. 43 ; N. Maghiar, St. Olteanu — *op. cit.*, p. 248.

21 N. Suțu — *op. cit.*, p. 181 ; Hortensia Racovitză — *op. cit.*, p. 31.

22 Această concurență a apărut odată cu intrarea în vigoare în anul 1876, a Convenției economice încheiată între România și Austro-Ungaria încă din 1875.

23 *Marele dicționar geografic*, 1898, vol. I, p. 162.

Spre sfârșitul sec. XIX și începutul sec. XX, mai ales după 1891, când la Tg. Ocna se introduc noutăți tehnice, prin instalarea unor mașini de extracție cu aburi²⁴ se constată o creștere simțitoare a numărului de muncitori angajați. Lipsa unei legislații muncitorești, a securității muncii, la care se adăugau exploatarea exercitată de clasele dominante, politica acestora de corupere a unor elemente muncitorești, legificarea unor măsuri cu caracter antimuncitoresc²⁵, toate acestea creau condiții extrem de grele de trai și de muncă pentru lucrătorii ocnelor de sare. Încercările destul de vagi ale statului de a elabora unele măsuri de protecție a muncii, erau de cele mai multe ori formale, în scopul de a crea doar aparent impresia rezolvării doleanțelor muncitorilor. Așa a fost „Legea minelor“ elaborată în 1895 cu regulamentul de aplicare a ei, care conținea unele măsuri de ocrotire a muncii în scopul reglementării situației muncitorilor din exploatarea miniere, petroliere și de sare²⁶, sau „Legea asupra muncii minorilor și femeilor în așezămintele industriale și exploatarea miniere“²⁷, promulgată la 11 februarie 1906. În aceasta din urmă se stabilea încă din primul articol, că vârsta minimă de la care puteau fi angajați minorii, era 11 ani și că aceștia nu puteau fi întrebuințați „la lucrări periculoase și insalubre, chiar dacă aceste lucrări nu se execută în așezămintele industriale, mine și oariere“.

În general aceste măsuri nu s-au aplicat, astfel că muncitorii din minele carbonifere, de la exploatarea petrolifere sau de sare, au continuat să suporte crunta exploatare din partea patronilor sau a societăților de patronare. Această stare de lucruri a avut ca urmare orearea unui spirit de revoltă ce va cuprinde deopotrivă muncitori și țărani în anul 1907. La Tg. Ocna de pildă, lucrătorii salinieri își manifestau protestele prin acțiuni de solidarizare și de sprijinire a mișcărilor țărănești din comunele Călugăra, Nadișa²⁸, cu minerii din bazinul carbonifer Comănești și de pe Valea Troțușului, sau prin acțiuni revendicative ca cea din 1911²⁹. Căpătînd un caracter tot mai oragnizat, mișcarea muncitorească întărită de cea a țărănimii asuprite va căpăta o amploare deosebită în preajma declanșării primului război mondial, un factor dinamizator constituindu-l însăși activitatea propagandistică și organizatorică a socialiștilor în rîndurile maselor.

Înarmați cu principiile socialismului științific, socialiști ca M. Gh. Bujor, adresau maselor de țărani și muncitori deopotrivă îndemnul la lupta organizată sub conducerea P.S.D.M.R. O astfel de chemare-apel lansată de M. Gh. Bujor în anul declanșării primului război mondial, intitulată „1 Mai 1914 și țărani“ a avut o vie rezonanță în rîndurile

24 C. Botez, L. Eșanu, I. Saizu — *op. cit.*, p. 29.

25 N. Maghiar, Șt. Olteanu — *op. cit.*, p. 266.

26 *Mișcarea muncitorească și legislația muncii în România 1894—1944*, Ed. șt. București, 1972, p. 62.

27 *Monitorul oficial*, nr. 258/22 febr./7 martie 1906, p. 9050-9051; *Mișcarea muncitorească și legislația muncii în România 1864—1944*. Ed. șt. Buc. 1972, p. 49.

28 Arh. St. Iași — *Fond. Parchet general*, dos. 91/908, vol. 1, f. 88; Ziarul *Dimineața* din 13-14 martie 1907.

29 Arh. St. Bacău — *Fond. Salina Tg. Ocna*, dos. 2/1911.

maselor de la Tg. Ocna, Moinești, Comănești, Sascut, Bacău, cu atât mai mult cu cât arăta că „locul țăranilor obișnuiți, împilați, sărăciți, batjocoriți, prefăcuți în robi, este partidul nedreptăților și robilor...”³⁰.

Spiritul revendicativ și antirăzboinic se va accentua în timpul primului război mondial, generalizându-se în întreaga țară.

În acest context la începutul anului 1917 a avut loc la Tg. Ocna o mare demonstrație antirăzboinică cu participarea soldaților ruși și români precum și a lucrătorilor de la oțele de sare, demonstrație urmată în același an de alte manifestări ca de pildă întruniri în cadrul cărora se sublinia „necesitatea încheierii cât mai repede posibil a păcii pentru că suferințele celor de pe front erau foarte mari”³¹.

Un factor stimulator al acțiunilor revendicative din întreaga Moldovă, ca și din județul Bacău, respectiv și Tg. Ocna, l-a constituit Congresul regional al mișcării socialiste și sindicale din Moldova, desfășurat în iulie 1918 la Iași, cu care prilej s-a votat o rezoluție specială intitulată „Legislația muncii” în care se revendica în primul rând ziua de muncă de 8 ore³².

Perioada imediat postbelică se caracterizează pe plan social, printr-o puternică efervescență revoluționară a maselor muncitoare, în contextul refacerii economice a țării, efervescență care a cuprins și spiritul lucrătorilor de la Tg. Ocna. Aici ca și în alte localități de pe Valea Trotușului (Comănești, Moinești), se desfășura o activitate organizatorică, propagandistică și ideologică din partea Secțiunii socialiste băcăuane, ai cărei fruntași socialiști au acordat un real sprijin la organizarea muncitorimii din aceste centre. În 1919 de pildă, Secțiunea socialistă din Bacău a ajutat pe cea din Tg. Ocna, prin trimiterea unor elemente socialiste progresiste, care au contribuit la soluționarea unor probleme muncitorești din localitate³³.

Intensificarea activității Secțiunii locale din acea perioadă era prilejuită între altele de campania electorală și sărbătorirea zilei de 1 Mai, când au avut loc întruniri în cadrul cărora se dezbăteau probleme generale atât de moment cât și de perspectivă ale mișcării muncitorești³⁴.

„Crearea P.C.R. pe baza ideologiei marxist-leniniste, a dat un nou și puternic avânt luptelor politice și sociale desfășurate în țara noastră”.

Acest moment istoric a avut o vie rezonanță și în viața muncitorilor salinieri din Tg. Ocna, ca de altfel asupra întregului județ.

Sub presiunea acțiunilor revendicative ale maselor muncitoare, clasele dominante s-au văzut nevoite a căuta soluții pentru reglementarea situației materiale ale acestora. În acest sens la 4 iulie 1924 este elabo-

30 *România muncitoare*, anul X, nr. 43, din 20 aprilie 1914.

31 D. Zaharia — *Acțiuni revoluționare în regiunea Bacău în per. febr.-oct. 1917* (în *Studii și articole de istorie* vol. IV, 1962, p. 277).

32 Ziarul *Social-Democrația*, din 8/21 iulie 1918; *Documente din istoria mișcării muncitorești din România 1916—1921*, p. 95-96. *Mișcarea muncitorească și legislația muncii în România 1894—1914*.

33 C. Botez, L. Eșanu, I. Saizu — *op. cit.*, p. 76.

34 *Ibidem*.

rată „Legea minelor“ al cărei conținut a fost modificat la 28 martie 1928 prin „Legea pentru modificarea legii minelor din 4 iulie 1924“³⁵. Legea din 1928 prevedea între altele și o serie de măsuri ce vizau îmbunătățirea situației materiale și spirituale a muncitorilor îndeosebi a femeilor și copiilor cu privire la întrebuintărea lor la lucru, conform legilor de protecție a muncii și convențiilor internaționale în vigoare, sau măsuri de prevenire a accidentelor de muncă.

Legi asemănătoare au fost elaborate și în anii următori, fără a aduce însă vreo schimbare în sens pozitiv a situației materiale a maselor. Dimpotrivă începând din anul 1929, când întreaga economie a fost lovită de criză, situația materială a muncitorilor s-a înrăutățit simțitor, la aceasta contribuind și acele curbe de sacrificiu prin care clasele dominante încercau să-și salveze pozițiile afectate.

Din acest motiv, în anii 1929—1933 lupta revendicativă a proletariatului roman a cunoscut o amploare nemaiîntilnită. În acest context, la Tg. Ocna a fost organizat în 1931, sindicatul muncitorilor salinieri în scopul sprijinirii revendicărilor privind îmbunătățirea condițiilor de muncă ale membrilor, de a asigura încheierea și respectarea contractului colectiv de muncă, de a stabili legăturile cu organizațiile muncitorești similare din alte țări³⁶. Un alt scop al acestui sindicat era și acela de a răspunde intereselor morale și materiale ale membrilor săi, „a acorda ajutoare materiale membrilor în caz de lipsă de lucru, a acorda asistență juridică gratuită...“³⁷.

Situația deosebit de gravă prin care treceau muncitorii din saline, minerii din bazinul carbonifer Comănești, ca și toți cei de pe valea Troțușului și din întreaga țară, a constituit cauza principală a marilor bătălii ale proletariatului român din anii crizei economice.

Efervescența revoluționară s-a transmis în scurt timp asupra tuturor categoriilor de mase.

Întreaga perioadă a anilor 1929—1933 va fi dominată de acțiuni ale maselor, având un puternic conținut revendicativ, cu atât mai mult cu cât lucrătorii sînt loviți de măsurile drastice adoptate de clasele conducătoare, ca de pildă curbele de sacrificiu ce însemnau o nouă scădere a salariilor. Impotriva nerespectării legii repausului duminical, a concediilor și reducerilor salariilor, au protestat muncitorii, șomerii, funcționarii și pensionarii din Bacău la 7 și 15 ian. 1933³⁸. Exemplul acestora a fost urmat și de funcționarii și pensionarii din Tg. Ocna, care la 24 ian. același an, au organizat o întrunire în cadrul căreia au adoptat o moțiune ce urma să fie trimisă primului ministru și prin care cereau anularea dispozițiilor de reducere a salariilor³⁹.

35 *Monitorul oficial*, nr. 71, 28 martie 1929; *Mișcarea muncitorească și legislația muncii în România* p. 170.

36 Arh. Șt. Bacău — *Fond. Tribunal Bacău*, dos. 100, 1934.

37 Arh. Șt. Bacău — *fond. Camera de muncă, Bacău*, dos. 13, 1924, f. 132-133.

38 Arh. C.C. al P.C.R. — *fond. 8, dos. 1883, f. 6, 29-31* (vezi C. Botez, L. Eșanu, I, Salzu — *op. cit.*, p. 144.

39 Arh. C.C. al P.C.R., *fond. 8, dos. 1833, f. 48-49*. (Ibidem).

O intensă activitate revoluționară se desfășoară și în spatele zidurilor închisorii din Tg. Ocna, unde în ciuda izolării lor, comuniștii deținuți erau la curent cu toate manifestările revendicative din afară. Ca urmare ei înșiși se vor solidariza cu grevele ceferiștilor și petroliștilor din țară, cu acțiunile muncitorilor băcăuani, organizând revolta din febr. 1933. Despre acest aspect ne informează procesul verbal încheiat de Mina Gorovei, procuror al Parchetului tribunalului Bacău, oă „această grevă este produsul instigației celor 8 sau 10 comuniști care sînt pensionarii acestei închisori“⁴⁰.

De altfel relațiile comuniștilor deținuți cu cei din afara închisorii se vor intensifica odată cu creșterea ecoului în mase a procesului intențat conducătorilor grevelor din 1933, ca și cu prilejul cunoașterii celorlalte sentințe.

În aceste împrejurări, masele și-au intensificat lupta pentru eliberarea sau ajutorarea celor arestați. La Tg. Ocna, în urma revoltei produse de situația comuniștilor din închisoare pentru că nu li se aplica un tratament deosebit ca deținuți politici, s-a constituit un comitet care a intervenit pe lângă procurorul Parchetului tribunalului Bacău, de a se asigura asistență medicală deținuților bolnavi⁴¹. Alte documente ale vremii informează și despre alte manifestări ale cetățenilor din Bacău, Tg. Ocna, fără deosebire de naționalitate, fără deosebiri de vederi politice, împotriva impozitelor și a prețurilor de pe piață, mereu în creștere⁴². Exprimînd reacția negativă, antimuncitorească a claselor dominante, autoritățile locale sprijinite de conducerea Salinei Tg. Ocna, încercău să diminueze avîntul revoluționar al muncitorilor din salină, prin diverse mijloace cum ar fi împiedicarea afilierei Sindicatului muncitorilor din salină la Uniunea muncitorilor din industria minieră, influențînd în acest sens și organele poliției locale⁴³.

Perioada anilor 1934—1938 se caracterizează din punct de vedere economic printr-o înviorare a economiei naționale. Paradoxal însă, acest fenomen de refacere economică, avea un caracter contradictoriu, anume de reducere a șomajului prin creșterea sporită a cererii forței de muncă, dar și printr-o scădere simțitoare a drepturilor bănești și materiale ale lucrătorilor din toate ramurile economice, comparativ cu creșterea costului vieții, ceea ce a avut ca urmare menținerea în continuare a unei situații materiale critice a maselor.

În acest context, se ascute tot mai mult spiritul revoluționar al muncitorilor din întreaga țară, rolul P.C.R. devenind în acei ani determinant în organizarea și conducerea luptei revendicative și antifasciste. La Tg. Ocna spiritul de luptă era antrenat de activitatea revoluționară

40 Muzeul de istorie Bacău — *colecția fotocopii*, cl. II/30-36.

41 Arh. C.C. al P.C.R., *fond. 69*, dos. 6329, f. 220. (vezi C. Botez, L. Eșanu, I. Saizu — *op cit.*, p. 146.

42 *Analele Inst. de studii social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.*, nr. 1/1963, p. 24.

43 Arh. St. Bacău — *fond. Prefectura Bacău*, dos. 18/1934, f. 72-73.

a comuniștilor închiși. Relevând capacitatea organizatorică și antrenantă a comuniștilor din închisoarea de la Tg. Ocna, adresa Ministerului de interne și a Direcției Poliției și Siguranței, către Parchetul Tribunalului Bacău din 8 ian. 1937, arată că în anul precedent „ziua de 1 Mai a fost sărbătorită de către comuniști la închisoarea Tg. Ocna, în spirit foarte revoluționar, permițându-li-se să arboreze și stegulețe roșii“ sau să cînte“ diferite cîntece revoluționare care atrag în jurul lor și pe condamnații de drept comun“⁴⁴.

Capacitatea comuniștilor de a antrena și organiza la luptă celelalte categorii de mase, îngrijora oarecum autoritățile locale care cereau Comisii de elaborare a măsurilor ce urmau a fi luate în scopul prevenirii demonstrațiilor muncitorești cu ocazia zilei de 1 Mai din orașul și județul Bacău de a „interveni la garnizoanele de detașamente de alarmă consemnate în căzărmi pentru a ieși la nevoie“⁴⁵. Tot cu privire la activitatea propagandistică desfășurată de comuniștii deținuți din Tg. Ocna, ne informează și Raportul Comisariatului de poliție Tg. Ocna din 9 sept. 1937, care arată că „deținuții politici fac o intensă propagandă comunistă în rîndurile deținuților de drept comun“⁴⁶.

Spiritul revoluționar al maselor muncitoare se intensifică la Tg. Ocna⁴⁷ ca și întreaga țară o dată cu declanșarea celui de-al doilea război mondial, care pentru poporul roman constituit o adevărată primeidie. Aruncarea României în acest război nedrept a accentuat tot mai mult pauperizarea maselor populare. Ca urmare, „în rîndurile muncitorilor necalificați, au început a se ivi nemulțumiri din cauza salariilor mici ce primesc, față de munca brută depusă în mină și față de scumpetea actuală a vieții..., muncitorii neavînd asigurată hrana lor și a familiilor lor, în cele mai multe cazuri, numeroase“⁴⁸.

Salarizarea mizeră, condițiile inumane de lucru impuse de regimul de muncă pe timp de război, au constituit cauze principale ale unor grave conflicte colective de muncă dintre muncitorii și conducerea fabricii Izvoranu, Singher, Filderman, Salina Tg. Ocna, în domeniul extracției petrolifere de la Moinești, prin care muncitorii revendicau desființarea lucrului în acord; sporirea salariilor; ajutoare de familie. Împotriva acestora, autoritățile, virfurile societății românești, au dezlănțuit puternice represalii, efectuînd arestări în masă, mai ales în rîndurile comuniștilor, nu numai din Bacău dar și a celor din Iași, Botoșani, Galați, Vaslui și din alte localități ale Moldovei, care acționează în același sens cu muncitorii băcăuani. În urma unor repetate arestări, în

44 Arh. St. Bacău — *fond. Parchetul Tribunalului Bacău*, dos. 1937, f. 5.

45 Arh. St. Bacău — *fond. Parchetul Tribunalului Bacău*, dos. 1, 1937, f. 92.

46 Arh. St. Iași — *Inspectoratul Regional de poliție Iași*, u.p.m. 16, f. 815.

47 Arh. St. Bacău — *fond. Comisariatul de poliție, Tg. Ocna*, dos. 28, 1939, f. 40.

48 Muzeul județean de istorie și artă Bacău, colecția fotocopii, cl. C4/86.

aprilie 1942, pe lista celor ce urmau a fi internați în lagăre, au fost înscrise 98 persoane din Bacău și 3 persoane din Tg. Ocna⁴⁹.

În anii grei ai celui de-al doilea război mondial, masele populare din Tg. Ocna, din județul Bacău, se aflau puternic angajate în ampla mișcare de rezistență antirăzboinică și antifascistă a poporului român, mișcare ce cunoștea o multitudine de forme de manifestare (de la formele lente, până la cele de acțiune directă de sabotare a frontului hitlerist). Simultan, organizațiile comuniste ca de pildă din Iași, Bacău, Tg. Ocna, Roman, Botoșani, au inițiat acțiuni de colectare de alimente, îmbrăcăminte și bani, pentru comuniștii închiși la Tg. Ocna⁵⁰. Situația materială a muncitorilor înrăutățindu-se tot mai mult în anii războiului, exista un puternic suport al nemulțumirilor acestora. Documente ale vremii relevă că în vara anului 1943, muncitorii de la Salina C.A.M. Tg. Ocna, continuau să manifeste profunde nemulțumiri cauzate de salariile extrem de mici și de munca deosebit de grea pe care trebuiau să-o presteze în condițiile unui număr insuficient de brațe de muncă⁵¹, situație accentuată și de lipsa Asistenței Asigurărilor Sociale, revendicată de altfel în mai multe rînduri de către muncitori⁵².

Această situație fusese sesizată cu oarecare îngrijorare de către conducerea Salinei care încă din 1942 atrăgea atenția intr-unul din rapoartele sale, că în rîndurile muncitorilor salinieri „s-au ivit mari nemulțumiri care pot avea consecințe grave pentru bunul mers al exploatării”⁵³.

Desigur că în fața lipsei de înțelegere și a abuzurilor claselor dominante, masele populare din Tg. Ocna, ca și cele din județul Bacău, nu au rămas pasive, desfășurînd o intensă activitate revoluționară ce făcea ca la sfîrșitul anului 1943 și începutul anului 1944, Inspectoratul regional de poliție Iași să constate că în județul Bacău, mișcarea muncitorească se desfășura cu succes și că partidul comunist a lansat ideea formării comitetelor de acțiune pentru preluarea puterii⁵⁴.

QUELQUES MOUVEMENTS DANS L'HISTORIQUE DES MINES ET DES MOUVEMENTS OUVRIER DANS TG. OCNA

R é s u m é

Cette oeuvre présente quelques moments dans l'historique des mines et des mouvements ouvriers dans Tg. Ocna, poursuivre ceux l'évolution, commence avec les premières oeuvres d'extraction du sel et continue avec l'apparition et développement des mouvements ouvriers dans zone, jusque l'année 1944.

49 Gh. Ungureanu, D. Sandru, I. Saizu — *Contribuții la cunoașterea stării de spirit a maselor populare din Moldova, în anii dictaturii militaro-fasciste (1 sept. 1940—23 August 1944)*, în *Studii și articole de istorie* tom. IX, 1967, p. 182.

50 C. Botez, I. Saizu, L. Eșanu — *op. cit.*, p. 183.

51 Muzeul județean de istorie și artă Bacău — *colecția fotocopii*, cl. P/64-65.

52 Idem — *cl. P1/79-80*.

53 Arh. Șt. Bacău — *fond. Salina Tg. Ocna*, dos. nr. 74, 1942, f. 32.

54 Arh. Șt. Bacău — *fond. Poliția municipiului Bacău*, dos. 2469, 1943, f. 433-455.